Anlægsgartnerens

plejehåndbog

Danske Anlægsgartnere

Forord

Anlægsgartnerens plejehåndbog giver en kortfattet oversigt over, hvad haveejeren skal huske at gøre efter aflevering af en ny belægning, beplantning eller græsplæne. Der er desuden enkelte råd til den fremtidige vedligeholdelse.

Udarbejdet af landskabsarkitekt Kim Tang, Danske Anlægsgartnere, 2013.

Indholdsfortegnelse

Belægning **s. 2**

Beplantning **s. 3**
Vanding s. 3
Ukrudtsbekæmpelse, gødning og opbinding s. 4
Beskæring, garanti s. 5

Nysået græsplæne **s. 6**
Spiring, vanding, klipning s. 6
Gødning, jævnhed, sten i overfladen s. 7

Rullegræs **s. 8**

Etableret græsplæne **s. 9**
Klipning, gødning s. 9
Forårsklargøring, eftersåning s. 10
Vanding, jævnhed s. 11
Bekæmpelse af ukrudt, mos s. 12

Anlægsgartnerens gode råd om vedligeholdelse af belægning

En nyanlagt belægning af fliser eller belægningssten skal ved aflevering have fyldte fuger. Den skal efterfølgende med jævne mellemrum efterfuges, så fugerne altid er fyldte. Da fyldte og med tiden tætte fuger forebygger både sætninger og etablering af ukrudt.

Belægninger bør tages forsigtigt og gradvist i brug for at undgå sætninger. Og det første år til to år bør kørsel undgås i perioder med megen regn og tø. Det skyldes at befæstelsen og specielt fugerne lejrer sig gradvist og først senere opnår optimal styrke og tæthed.

Størst forsigtighed kræves hvor fugearealet er stort og hvor bunden er opbygget af vandstandsende lag – f.eks. stabilt grus.

Sætninger opstår som en kombination af tung belastning og meget regn, der siver ned gennem de endnu ikke tætte fuger og ophobes i afretningslaget.

Indtil fugerne er blevet tætte, bør man også være tilbageholdende med brug af salt. Salt danner i kombination med sne/is en saltlage, som via fugerne kan trække ned og optø bunden under fugerne, hvorved fliser/belægningsstenene kommer til at ligge på en frossen klump i midten og en ikke bærende bund under fugerne. Resultatet er at fliserne begynder at vippe og grus pumpes op med ujævn belægning til følge.

Anlægsgartnerens gode råd om pleje af beplantning

Vanding:

Alle nyplantede planter vil minimum første vækstsæson have behov for vanding i tørre perioder. Hyppighed og vandmængde vil afhænge af både jordbund samt type og størrelse på de plantede planter. På sandede jorde vil behovet være størst.

Da stedsegrønne planter er i vækst hele året, bør de også vandes i tørre perioder efterår og vinter.

For ikke at skade planterne bør vanding igangsættes inden planterne begynder at hænge. Der bør minimum vandes med 20 mm pr. gang en gang pr. uge.

For at opnå en optimal etablering af større træer og buske – træer med minimum stammeomkreds på 18 cm i en meters højde - bør hver enkelt træ, det første år tilføres 200 liter vand hver 14. dag fra ultimo maj til medio august - stort set uafhængig af den øvrige mængde nedbør. I usædvanlige våde perioder kan en enkelt vanding dog udelades. For at sikre at vandet kommer træet eller busken til gode, bør der etableres et trug omkring stammen eller bruges ”vandingsposer”.

Vandingsposer kan købes hos anlægsgartneren

Ukrudtsbekæmpelse:

For at sikre en god etablering af de nyplantede planter, bør konkurrence fra ukrudt og andet beplantning undgås indtil planterne har fået godt fat og er kommet i god vækst. Som minimum bør et felt på 50 x 50 cm omkring større planter friholdes. Normalt vil det være tilstrækkeligt at fjerne ukrudt og anden beplantning 4 til 6 gange om året.

Ved etablering af stauder og bunddækkende buske bør ukrudtsbekæmpelsen være intensiv indtil planterne er vokset sammen og dækker alt jorden.

Rodukrudt bør fjernes allerede, når man ser de første blade, for at udsulte planterne. Andet ukrudt bør fjernes inden der udvikles frø.

For at minimere fremspiringen af ukrudt bør jordoverfladen bearbejdes så lidt som muligt.

Gødning:

Afhængig af jordbunden vil de fleste planter have gavn af at få tilført gødning en gang i foråret. Gødningen kan både består af kunstgødning, kompost eller anden form for naturgødning. Roser og andre krævende planter kan med fordel gødes 2 gange om året.

En standarddosering er 3 – 5 kg NPK (f.eks. NPK 14-3-15) pr. 100 m2 bed.

Opbinding:

Efterse jævnligt at opbindinger er tilpasset og ikke gnaver i træet eller er for stramme. Så snart træet er kommet i vækst (lange nye skud) skal opbindingen fjernes eller afkortes.

Beskæring:

En gang om året bør store nyplantede træers krone beskæres for uhensigtsmæssige eller konkurrerende topskud eller grene. Enhver beskæring bør tage udgangspunkt i plantematerialet og må først igangsættes, når træet eller busken er i vækst. Afskæring af større grene skal altid udføres lige udenfor stammen (grenkraven). En forkert beskæring kan fremme udviklingen af råd.

Konstateres der større døde grene, råd og ”svampe” på stamme og grene, bør der tages kontakt til anlægsgartner for at få vurderet om træet er farligt.

Garanti på planter:

Forestår anlægsgartneren ikke vedligeholdelsen efter plantning, ydes der kun garanti på de leverede og plantede planter, hvis der kan føres bevis for, at anlægsgartneren har udført et mangelfuldt stykke arbejde, eller de leverede planter ikke har været i orden.

Anlægsgartnerens gode råd om pleje af en nysået græsplæne

Spiring:

Spiring af græs afhænger af flere forhold: jordtemperatur, fugtighed, lys og hvilke græsarter der er sået. Ved en jordtemperaturen på 8 grader og derover spirer græs efter 2 til uger 4 uger. For meget fine og langsomt voksende græsarter er spirringstiden nærmere 3 - 4 uger.

Vanding:

Hvis ikke andet er aftalt, afleverer anlægsgartneren græsarealet nytilsået. Som udgangspunkt bør vanding af en ny sået plæne undgås. Kommer der ikke regn indenfor den første uge efter såning, bør vanding igangsættes, og da i et omfang, så minimum de øverste 5 cm fremstår fugtige efter vandingen. Hvis vanding først er påbegyndt, er det vigtigt at fortsætte indtil der igen kommer nedbør i større mængde og græsset er etableret, dog maksimum med 3 dages interval og ikke før overfladen igen fremstår tør.

Klipning:

Når græsset og for dens sags skyld også ukrudtet er blevet 10 cm højt, skal det klippe første gang til ca. 5 cm højde. Først når græsset har etableret sig og er blevet tættere, kan klippehøjden gradvis sænkes. Optimalt set bør græsset ved klipning kun reduceres med en tredjedel til halvdelen af højden.

Gødning:

Er der ikke blevet gødet i forbindelse med såningen, er det vigtigt at der gødes, når slåningen af græsplænen påbegyndes. Udbringning af gødning må kun foretages, når græsset er tørt og gerne lige før regn. Anvendt en plænegødning, – f.eks. NPK 16 – 3 -15.

Jævnhed:

Plænen kan på sigt blive ujævn, hvis den underliggende jord blevet grubbet, vækstlaget udlagt eller jorden bearbejdet i mere end 10 – 15 cm umiddelbart før anlæggelsen af græsplænen. Det skyldes, at de løsnede grubespor falder sammen og jorden sætter sig. Afhængig af omfang, jævnes plænen via topdressing eller udlægning af et tykkere lag muld (ved udlægning af tykkere lag vil der være behov for eftersåning). Mindre ujævnheder kan afhjælpes ved tromling i en fugtig periode. Skal ujævnhederne undgås, skal jorden have lov at lejre sig mellem grubning, bearbejdning og såning af græsset.

Sten i overfladen:

Umiddelbart efter såning må der ikke forekomme sten større end 25 mm i over-fladen. Da frost mv. får sten til at vandre i jorden, kan det være nødvendigt at afsamle sten efter at græsset er sået.

Anlægsgartnerens gode råd om pleje af nylagt rullegræs

Rullegræs:

Efter lægning skal græsset i vækstperioden holdes fugtigt indtil det er groet fast. Som udgangspunkt vandes med 15-20 mm hver 2. eller 3. dag. Gradvis forlænges intervallerne i takt med at græsset gror fast.

Plænen bør tidligst tages i brug, når græsset er groet fast i underlaget. Det vil normalt være ca. 2-3 uger efter udlægning, alt efter vejrforholdene (nedbør og temperatur). Udenfor vækstperioden sker der ingen fastgroning.

Anlægsgartnerens gode råd om pleje af etablerede græsplæner

Den optimale græsplæne kræver løbende pleje for at se frodig og sund ud og for at hindre ukrudt i at brede sig i plænen. Det opnås ved at skabe optimale forhold for græsvækst.

Klipning:

Græsset bør altid klippes, så der max afklippes halvdelen af bladlængden. Det betyder bl.a. at græsplænen efter en ferieperiode første gang bør klippes på højeste trin. Særligt i tørre perioder bør plænen ikke klippes for kort.

Gødskning:

For at kunne gøde optimalt, bør der udtages en gødningsanalyse, så græsset får præcist den næring, der er brug for. En typisk gødningstilførsel er 4 kg NPK (f.eks. NPK 16–3-15) pr. 100 m2 i perioden marts til september. Det skal normalt fordeles over 2 – 4 udbringninger.

Udbringning af kalk bør kun udføres, hvis der forligger en gødningsanalyse, der viser at jorden mangler kalk. Det kan anbefales, at der minimum hvert 5. år laves en gødningsanalyse.

Udbringning af gødning må kun udføres, når græsset er tørt, men gerne lige før regn.

Forårsklargøring:

Tidligt på foråret er der meget mos i plænen på grund af skygge og manglende græsvækst i vinterhalvåret. Derudover kan en del græs være dødt som følge af angreb af sneskimmel. Som er en svampesygdom, der udvikles optimalt, hvor græsset langvarigt er dækket af sne. Er græsplænen først angrebet af sneskimmel, kan græsset ikke reddes.

Både mosset og det døde græs fjernes bedst ved rivning – hvilket er lettest i en periode med tørt vejr. En almindelig rive kan bruges, men der findes også specialriver til dette formål. Orker man ikke arbejdet, fordi mængden af mos og dødt græs er stor, kan det være en god ide at få en anlægsgartner til at vertikalskære græsplænen. Det har yderligere den fordel at jorden løsnes og luftes ved samme lejlighed, hvilket fremmer græsvæksten.

Med års mellemrum og afhængig af ens forventninger til græsplænens udtryk, kan det være en rigtig god ide at lufte/løsne vækstlaget med henblik på at give græsset bedre vækstbetingelser. Mindre græsplæner kan løsnes ved at træde en greb ned i plænen med 5 – 10 cm mellemrum. Er plænen større kan der bruges en maskine til arbejdet ”vertidræn”.

Eftersåning:

Fra tid til anden opstår der opstår der bare pletter på græsplænen, som følge af slid, fjernelse af ukrudt, mos og udgået græs.

Inden udsåning af græsfrø bør jorden løsnes og eventuelt tilføres ekstra muld, hvis den bare plet ligger lavere end det omgivende græs. Løsning udføres bedst med rive, kultivator eller greb, afhængig af hvor hård jorden er.

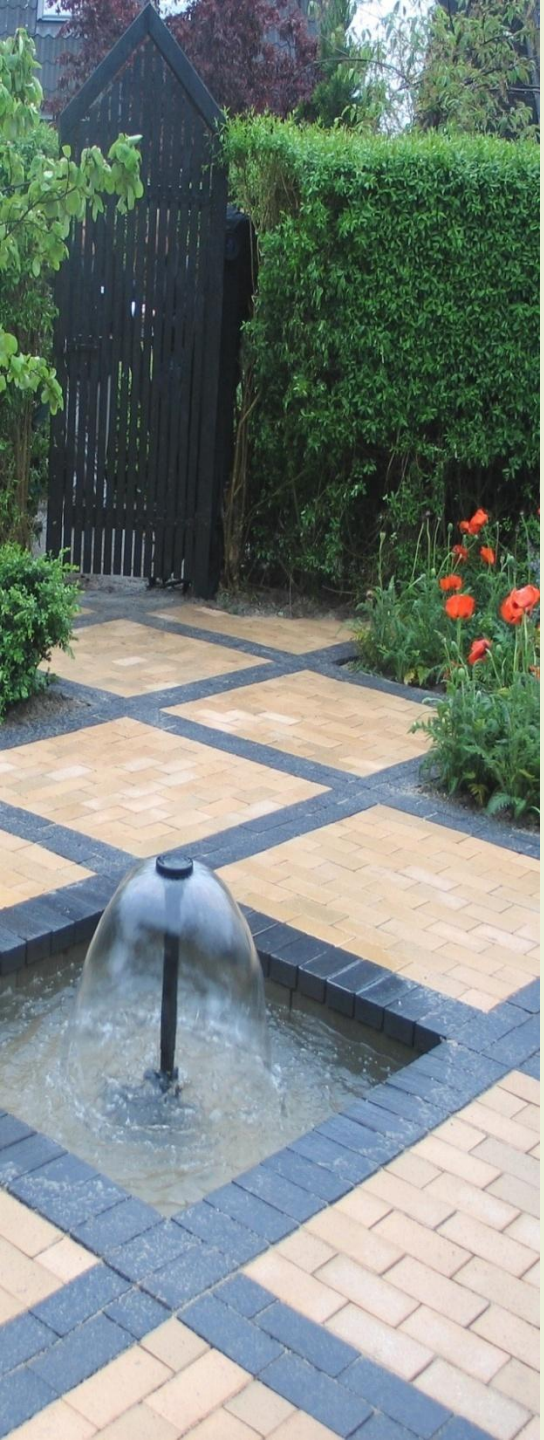

Efter udsåning af græsfrøene rives igen således at frøene dækkes.

Ved indkøb af græsfrø til eftersåning bør man vælge græsfrø, som matcher den eksisterende plæne – f.eks. bør man altid vælge en skyggeblanding, hvis man har en plæne, som kun for lidt sol osv.

Generelt må det frarådes at vælge de billige græsblandinger, som fås i byggemarkeder mv., da disse frøblandinger fortrinsvis består af græsarter med store frø. Man risikerer kun at få det halve antal frø pr. kg, og ofte nogle grove og kraftigt voksende græsarter. I stedet bør der vælges en græsblanding, hvor alle sorterne er S-mærkede. Det betyder, at sorten er udvalgt, afprøvet og godkendt for gode egenskaber til plænegræs.

Find den rigtige græsblanding:

www.turfline.dk

Vanding:

Som udgangspunkt kan en græsplæne selvom den bliver helt brun - overleve en længere periode med tørke. Dog går der nogle uger før den igen bliver grøn igen. Ønskes en vedvarende grøn plæne, vil det være nødvendigt at vande i tørre perioder med 15-20 mm pr. gang og max. hver 3. dag. Vent med at vande til græsset viser de første tegn på tørke, da for meget vanding hæmmer rodudviklingen.

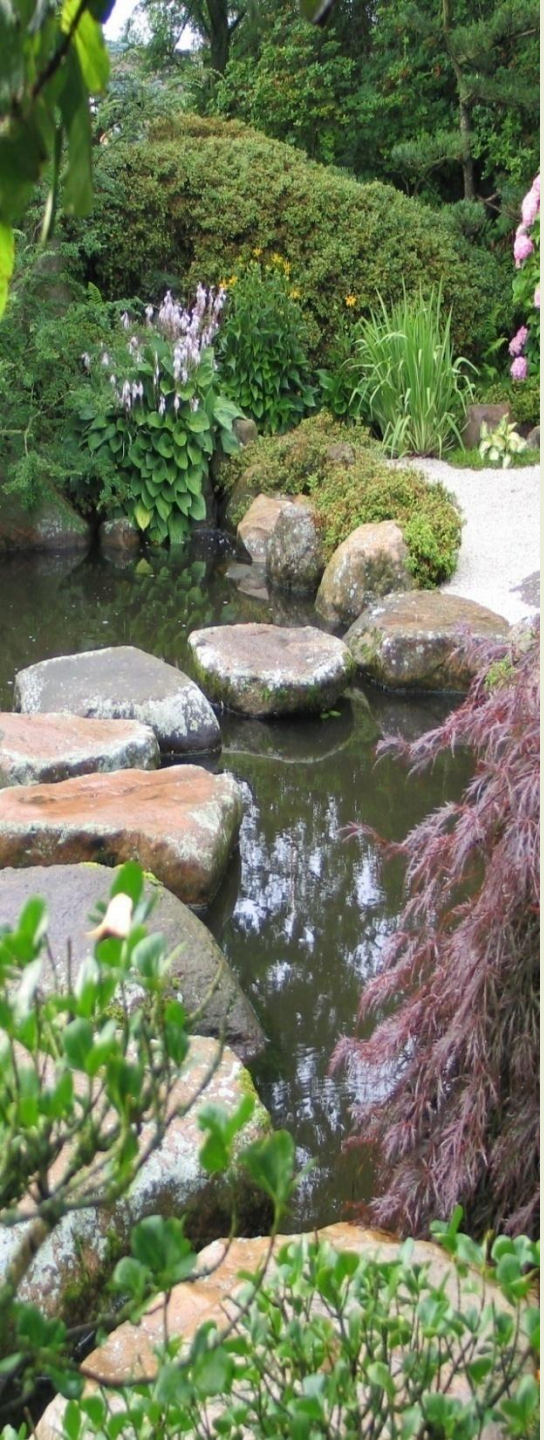

Jævnhed:

Med tiden bliver plæner mere eller mindre ujævne. Det skyldes slid, aflejring af sand/jord/ skidt fra omgivelserne (lejres i kanter og hvor græsset er i bedst vækst), afrivning af mos mv. Årsagen kan også være sætninger, der kan skyldes udført grubning og almindelig omsætning af organisk stof i jorden.

For at bibeholde en jævn plæne, kan det anbefales med jævne mellemrum at topdresse plænen. Det gøres ved først at klippe græsset helt i bund, hvorefter den vertikalskæres (kan undlades). Nu kan topdressing udbringes i et tyndt lag på 0 – 10 mm over hele plænen og udjævnes med slæbenet. Det er vigtigt at laget ikke bliver for tykt, hvorved græsset ikke kan vokse igennem.

Topdressing består af en blanding af grus og kompost. Det kan købes færdigblandet.

Bekæmpelse af ukrudt:

Bekæmpelse af ukrudt sker bedst ved forebyggelse dvs. ved at give græsset de optimale vækstbetingelser. Har ukrudtet først etableret sig, kan det kun fjernes ved håndlugning/stikning eller brug af anerkendt sprøjtemiddel.

Mos i græsplænen

Vil man undgå mos i græsplænen, gælder det som udgangspunkt om at skabe optimale vækstvilkår for græsset. Det gøres ved at sikre en tæt bestand af græsplanter. Hvilket opnås ved eftersåning, hvor der er bare pletter og få græsplanter, jævnlig tilførsel af gødning og ved at holde jordens ph-værdi mellem 6,5 og 6,8.

Har man en have med meget skygge, kan det være meget svært at undgå mos.

Vil man forebygge, at mosset tager over i vinterperioden, kan det anbefales at undlade sidste klipning i efteråret. Hvorved det bliver sværere for mosset at etablere sig, da det lange græs dækker jorden, så der ikke kommer lys til jordoverfladen, hvorpå mosset gror.

Derudover er der erfaring for, at en let tromling af græsplænen om foråret er med til at begrænse forekomsten af mos.

dag.dk